

Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – raport

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 280.
- Źródło: Magdalena Dyras, *Re-inkarnacje narodu. Chorwackie narracje tożsamościowe w latach dziewięćdziesiątych XX w.*, Kraków 2009, s. 18.
- Źródło: Angelika Zanki, *Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”*, dostępny w internecie: researchgate.net [dostęp 12.03.2021 r.].

- Źródło: *Minorities in Croatia. Report*, 2003 r., dostępny w internecie: refworld.org [dostęp 12.03.2021 r.].
- Źródło: *Popis 2011 jer zemlju čine ljudi*, 2011 r., dostępny w internecie: dzs.hr [dostęp 12.03.2021 r.].
- Źródło: *Konstytucja Republiki Chorwackiej z 22 grudnia 1990 r.*, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 11.03.2021 r.].
- Źródło: *Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r.*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 12.03.2021 r.].

Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – raport

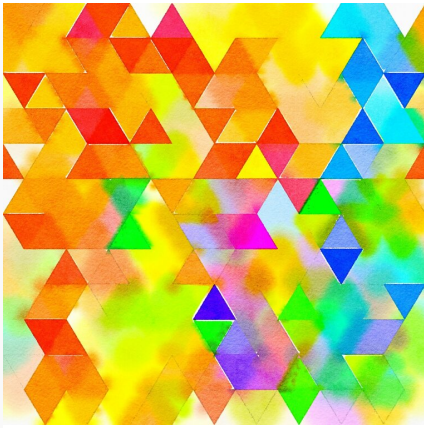
Dzwonnica katedry św. Domniona w Špliću
Źródło: Sumitsurai, licencja: CC BY-SA 4.0.

Sytuację mniejszości narodowych w Chorwacji należy rozpatrywać w kontekście burzliwej historii najnowszej tego państwa. W ciągu ostatniego stulecia miały tam miejsce dwa konflikty zbrojne (w latach 1941–1945 oraz 1991–1995), w których dopuszczano się licznych zbrodni, w tym czystek etnicznych. Chorwaci byli zarówno agresorami, jak i ofiarami tych działań. Szczególnie skomplikowany charakter miały relacje Chorwatów z Serbami – przeszły one burzliwą drogę – od próby zbudowania wspólnego państwa (a także stworzenia serbsko-chorwackiego języka), przez otwartą wrogość i walki bratobójcze, po próbę ułożenia tych stosunków na nowo, zgodnie ze współczesnymi standardami europejskimi.

Twoje cele

- Przedstawisz historyczne uwarunkowania sytuacji mniejszości narodowych w Chorwacji.
- Przeanalizujesz prawne regulacje dotyczące mniejszości w tym kraju.
- Wskażesz problemy związane z przestrzeganiem praw mniejszości narodowych w Chorwacji.

Dla zainteresowanych

Akulturacyja i asymilacyja grup mniejszościowych

Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – analiza

Mniejszości narodowe – przykłady łamania praw mniejszości na świecie

Duże mniejszości narodowe w wybranych państwach świata

Wojna i niepodległość

Do 1991 r. Chorwacja należała do republik Jugosławii. Była także, obok Słowenii i Kosowa, obszarem, na którym na przełomie lat 80. i 90. pojawiły się dążenia separatystyczne. Upadek komunizmu i demokratyzacja kraju doprowadziły tam do władzy [Chorwacką Unię Demokratyczną \(HDZ\)](#) oraz jej lidera Franjo Tuđmana, który w 1990 r. został wybrany na prezydenta republiki. Nowa ekipa rządząca odwoływała się do haseł nacjonalistycznych, co w połączeniu z odrodzeniem się nacjonalizmu serbskiego szybko doprowadziło do napięć. **W czerwcu 1991 r. Chorwacja ogłosiła niepodległość.**

Franjo Tuđman (1922–1999), pierwszy prezydent Chorwacji

Źródło: domena publiczna.

Deklaracja niepodległości doprowadziła do wybuchu wojny. Mieszkający w Chorwacji Serbowie (stanowiący ponad 12% jej mieszkańców) nie zaakceptowali secesji, a na zajmowanych przez siebie terytoriach powołali do życia samozwańcze państwo – [Serbską Republikę Krajiny](#). Uzyskali nieformalne wsparcie od władz Jugosławii i Serbii (w szczególności od prezydenta tej jugosłowiańskiej republiki, Slobodana Miloševicia), co pozwoliło im na przystąpienie do wojny z władzami nowego chorwackiego państwa.

W trakcie działań zbrojnych między armią chorwacką a siłami Serbskiej Republiki Krajina dochodziło do zbrodni przeciwko ludności cywilnej, w tym do czystek etnicznych (przykładowo, z zajętych przez

Serbów obszarów usuwano ludność chorwacką). Najbardziej tragicznym elementem konfliktu zbrojnego było niemal trzymiesięczne oblężenie przez siły serbskie i jugosłowiańskie bronionego przez Chorwatów **Vukovaru** – wówczas w walkach zginęło ok. 2000 osób. W 1995 r. armia chorwacka odbiła jednak utracone terytoria i zlikwidowała Serbską Republikę Krajina. Większość Serbów uciekła wtedy z Chorwacji do Serbii oraz Bośni i Hercegowiny. Tym samym populacja serbska w Chorwacji zmniejszyła się z ok. 12% do niespełna 5%.

Po śmierci prezydenta Franjo Tuđmana w 1999 r. do władzy w Chorwacji doszły partie centrowe i lewicowe. Nowy rząd przeprowadził demokratyzację ustroju państwa oraz

podjął działania na rzecz integracji kraju z Unią Europejską. Otworzyło to nowy rozdział w relacjach między większością chorwacką a żyjącymi na terenie państwa mniejszościami narodowymi.

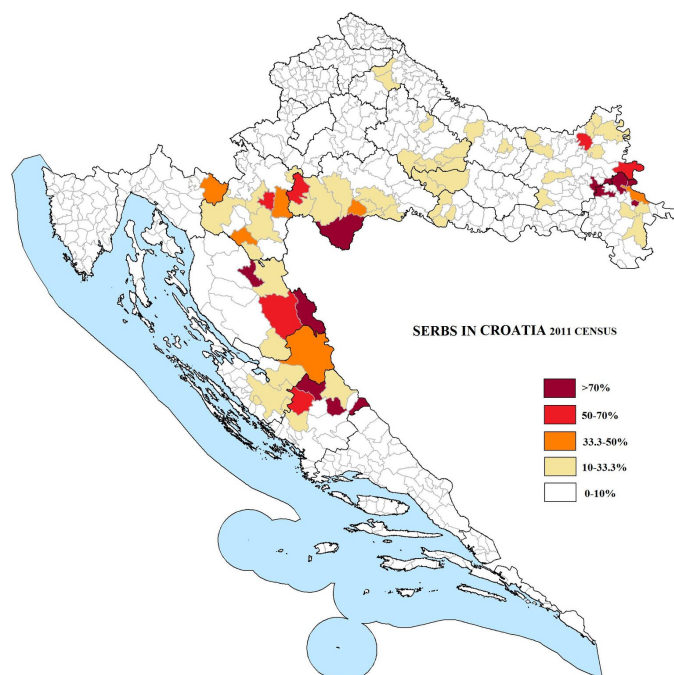
Struktura etniczna Chorwacji

Obywatele Chorwacji, którzy nie deklarują chorwackiej narodowości, stanowią niecałe 10% mieszkańców, a odsetek ten systematycznie się zmniejsza od ponad 40 lat.

Odsetek mieszkańców Chorwacji, określających swoją narodowość jako inną niż chorwacka w latach 1981–2011

1981	1991	2001	2011
24.9	21.9	10.4	9.6

Według spisu powszechnego z 2011 r. największą mniejszością narodową są **Serbowie**, stanowiący ponad 4% społeczeństwa (ok. 187 tys. osób). Zamieszkują oni dziś przede wszystkim wschodnią część Sławonii, regionu graniczącego z Serbią, a także centralny obszar kraju. W 16 chorwackich miastach ludność serbska stanowi ponad 10% populacji, z czego w trzech – we Vrbovsku, Vukovarze i Obravacu – ponad 30%.

Mniejszość serbska w Chorwacji – według spisu powszechnego z 2011 r.

Źródło: MirkoS18, licencja: CC BY-SA 3.0.

Pozostałe grupy są znacznie mniejsze. W Chorwacji żyją inne narodowości dawnej Jugosławii – Boszniacy, Słoweńcy, Czarnogórcy i Macedończycy. Mieszkańcami kraju są również Albańczycy, Romowie i Węgrzy. Szczególny charakter etniczny ma **Istria** – ten

zachodni region do czasów II wojny światowej należał do Włoch. Aktualnie mieszka tam kilkanaście tysięcy Włochów, co stanowi 6% jego populacji, zaś ponad 25 tysięcy osób (ok. 12%) określa swoją przynależność jako regionalną istriańską.

Grupy etniczne w Chorwacji według spisu powszechnego z 2011 r.

	liczba	%
Chorwaci	3 874 321	90.4
Serbowie	186 633	4.4
Boszniacy i Muzułmanie	39 037	0.9
Włosi	17 807	0.4
Albańczycy	17 513	0.4
Romowie	16 975	0.4
Węgrzy	14 048	0.3
Słoweńcy	10 517	0.3
Czesi	9 641	0.2
Czarnogórcy	4 517	0.1
Macedończycy	4138	0.1

Źródło: *Popis 2011 jer zemlju čine ljudi*, 2011 r., dostępny w internecie: dzs.hr [dostęp 12.03.2021 r.].

Prawa mniejszości narodowych w Chorwacji

Republika Chorwacji, według konstytucji z 1990 r., „konstytuuje się jako narodowe państwo narodu chorwackiego oraz państwo członków autochtonicznych mniejszości narodowych”. Obywatelom należącym do tych mniejszości ustawa zasadnicza gwarantuje „równe prawa z obywatelami narodowości chorwackiej, a także realizację ich praw narodowych, zgodnie z demokratycznymi normami ONZ i krajów wolnego świata”.

Kompleksowa regulacja tej kwestii nastąpiła jednak dopiero w 2002 r., kiedy chorwacki parlament uchwalił **Ustawę konstytucyjną o prawach mniejszości narodowych**. Przyjęto w niej rozwiązania zgodne ze standardami europejskimi – system ochrony mniejszości narodowych miał sprzyjać ich integracji z chorwackim społeczeństwem, ale bez uciekania się do asymilacji. Każda grupa etniczna zachowała prawo do utrzymywania oraz wyrażania swojej odrębności w granicach określonych przez prawo.

Obywatelom Chorwacji należącym do mniejszości narodowych ustawa zagwarantowała prawo do posługiwania się

Kali Sara – czyli św. Sara, zwana również Czarną Madonną, jest patronką ludności romskiej. Jej imieniem zostało nazwane polityczne ugrupowanie Romów w Chorwacji.

Źródło: Kuebi = Armin Kübelbeck, licencja: CC BY-SA 3.0.

Demokratycznej, Demokratycznego Związku Węgrów z Chorwacji oraz Sojuszu Romów „Kali Sara”.

Mniejszości narodowe mają również zagwarantowane miejsca w lokalnych władzach – na poziomie gmin, miast i powiatów. Jednocześnie od 2003 r. obywatele Chorwacji należący do mniejszości wybierają na czteroletnie kadencje swoje specjalne organy przedstawicielskie na szczeblu regionalnym. W wyłanianiu tych instytucji, które m.in. reprezentują mniejszości w kontaktach z organami państwowymi, ma prawo brać udział ok. 300 tysięcy osób (w praktyce uczestniczy jedynie niewielka ich część). Na poziomie krajowym funkcjonuje także **Państwowa Rada ds. Mniejszości Narodowych** (Savjet za nacionalne manjine) – 20-osobowy organ, który ma prawo w imieniu mniejszości wydawać opinie oraz przedstawiać rekomendacje dotyczące praw niechorwackich obywateli państwa, w tym projekty ustaw. Monitorowaniem systemu ochrony praw mniejszości zajmuje się ponadto Urząd ds. Praw Człowieka i Mniejszości Narodowych przy rządzie Chorwacji (Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina vlade RH).

Niezależnie od krajowych aktów prawnych, Chorwacja w 1997 r. ratyfikowała [Konwencję Ramową Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych](#) oraz [Europejską Kartę Języków Regionalnych lub Mniejszościowych](#). Zawarła także z Serbią, Czarnogórą, Węgrami i Włochami umowy międzynarodowe o wzajemnej ochronie praw mniejszości.

własnym językiem i rozwijania własnej kultury, a także do własnych szkół (choć z obowiązkiem nauki języka chorwackiego). Mniejszości miały mieć zapewniony dostęp do środków masowego przekazu oraz do reprezentacji w organach przedstawicielskich – na poziomie lokalnym i centralnym. Zapewniono im wreszcie prawo do ochrony przed działaniami zagrażającymi ich prawom.

Zgodnie z ordynacją wyborczą, w liczącym 151 miejsc jednoizbowym parlamencie – Saborze, **8 miejsc zarezerwowanych jest dla przedstawicieli mniejszości narodowych** (3 dla Serbów, 5 dla pozostałych grup), którzy wybierani są w odrębnym, przeznaczonym dla mniejszości okręgu wyborczym. W Saborze zasiadają w rezultacie m.in. reprezentanci Serbskiej Niezależnej Partii

Problemy mniejszości narodowych w Chorwacji

Choć prawa mniejszości narodowych są w Chorwacji formalnie zabezpieczone, praktyka ich przestrzegania wzbudza niekiedy zastrzeżenia obserwatorów. Najbardziej problematyczne są stosunki między większością chorwacką a mniejszością serbską. Animoze sięgające czasów wojny z lat 1991–1995 utrwaliły **stereotypy narodowe**, co sprawia, że Serbowie stają się niekiedy ofiarami dyskryminacji, np. na rynku pracy.

Instytucje zachodnie, m.in. Freedom House, zwracają ponadto uwagę na wzrost znaczenia w ostatnich latach **ekstremizmu prawicowego**, co przekłada się na coraz silniejsze postawy **szowinistyczne** wobec mniejszości w chorwackim społeczeństwie. Ich ofiarami stają się najczęściej Serbowie i Romowie. W 2013 r. miejscowi nacjonaliści, wraz z weteranami wojny z lat 1991–1995, przeprowadzili w Vukovarze akcję zrywania dwujęzycznych tablic (do których Serbowie mieli prawo, gdyż w mieście tym stanowili ponad 30% mieszkańców). Dwa lata później zdominowana przez prawicę rada miasta wprowadziła zmiany w statucie uniemożliwiające umieszczanie takich tablic w przestrzeni publicznej, co zostało poddane krytyce przez Radę Europy. W czasie kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego z 2019 r. regularnie niszczone plakaty Serbskiej Niezależnej Partii Demokratycznej, a sam jej lider kilka miesięcy wcześniej został zaatakowany w centrum Zagrzebia.

Pojawienie się dwujęzycznych napisów w Vukovarze doprowadziło w 2013 r. do protestów chorwackich nacjonalistów.

Źródło: Mark Ahsmann, licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

Chorwacka Unia Demokratyczna (HDZ)

założona w 1989 r. chorwacka partia polityczna o profilu nacjonalistycznym, sprawująca władzę w Chorwacji w czasie wojny w latach 1991–1995; aktualnie, jako ugrupowanie konserwatywne, jedna z dwóch głównych partii na chorwackiej scenie politycznej

ekstremizm prawicowy

nazwa określająca ideologię skrajnie nacjonalistyczną, zawierającą niekiedy elementy faszyzmu

Europejska Karta Języków Regionalnych oraz Mniejszościowych

przyjęta w 1992 r. z inicjatywy Rady Europy (i ratyfikowana przez większość jej członków) umowa międzynarodowa, gwarantująca ochronę regionalnych i mniejszościowych języków

Konwencja ramowa Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych

przyjęta w 1995 r. z inicjatywy Rady Europy (i ratyfikowana przez większość jej członków) umowa międzynarodowa, gwarantująca minimalne standardy praw mniejszości narodowych

Serbska Republika Krajina

funkcjonujące w latach 1991–1995 w środkowej części Chorwacji samozwańcze państwo chorwackich Serbów, zlikwidowane w wyniku ofensywy armii chorwackiej w 1995 r.

szowinizm

postawa skrajnie nacjonalistyczna, cechująca się bezkrytycznym stosunkiem do własnego narodu i pogardą wobec innych

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z wypowiedzią dr. Krzysztofa Kowaluka na temat konfliktu chorwacko-serbskiego i wykonaj ćwiczenie.

Historyczne uwarunkowania
konfliktu chorwacko-serbskiego

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DrMHdp3Z>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Historyczne uwarunkowania konfliktu chorwacko-serbskiego.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, jaką rolę w kształtowaniu tożsamości narodowej mniejszości serbskiej w Chorwacji odgrywa religia.

Ćwiczenie 2

Poszukaj informacji na temat sposobu postrzegania konfliktu chorwacko-serbskiego z lat 1991–1995 przez każdą ze stron.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wybierz poprawne zakończenie zdania.

W wyniku wojny domowej z lat 1991–1995 odsetek Serbów żyjących w Chorwacji...

☐ wzrósł z 4% do 12%.

☐ spadł z 15% do 8%.

☐ wzrósł z 1% do 4%.

☐ spadł z 12% do 4%.

Ćwiczenie 2

Spośród wymienionych poniżej narodowości zaznacz te, które są mniejszościami narodowymi w Chorwacji.

☐ Serbowie

☐ Estończycy

☐ Czesi

☐ Białorusini

☐ Albańczycy

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj do grup językowych języki, którymi posługują się mniejszości narodowe w Chorwacji.

język słowiański

bośniacki

język ugrofiński

brak pasującego języka

język romański

węgierski

język indoaryjski

włoski

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

((Piotr Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

Naród to w tym ujęciu zbiorowość obywateli rządzonych przez wspólne państwo, poddających się jego prawom i deklarujących wobec niego posłuszeństwo, lojalność i solidarność. Nie ma charakteru odwiecznego, lecz historyczny, powstał w epoce nowoczesnej, w XVIII i XIX w. po wielkich rewolucjach, zwłaszcza francuskiej. Centralnym spajającym elementem narodu jest konstytucja, a słynny niemiecki filozof Jürgen Habermas mówi wprost o „patriotyzmie konstytucyjnym” jako głównym przejawie lojalności narodowej. Członkiem narodu zostać można także przez wybór i procedurę tzw. naturalizacji. W takim rozumieniu mówimy o narodzie obywatelskim. Takie pojmowanie narodu dominuje w wieloetnicznym społeczeństwie amerykańskim, krajach skandynawskich, krajach Beneluxu.

Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012, s. 280.

Źródło II

((Konstytucja Republiki Chorwackiej z 22 grudnia 1990 r.

Pomna przedstawionych faktów historycznych oraz zasad przyjętych powszechnie we współczesnym świecie, jak również pomna niezbywalności, niepodzielności, nieprzenoszalności i trwałości prawa do samookreślenia i państwowej suwerenności narodu chorwackiego

wraz z nienaruszalnym prawem do oddzielania się i łączenia jako podstawowych warunków pokoju oraz stabilności porządku międzynarodowego, Republika Chorwacji konstituuje się jako narodowe państwo narodu chorwackiego oraz państwo członków autochtonicznych mniejszości narodowych: Serbów, Czechów, Słowaków, Włochów, Węgrów, Żydów, Niemców, Austriaków, Ukraińców, Rusinów i innych, którzy są jej obywatelami i którym gwarantuje się równe prawa z obywatelami narodowości chorwackiej, a także realizację ich praw narodowych, zgodnie z demokratycznymi normami ONZ i krajów wolnego świata.

Źródło: *Konstytucja Republiki Chorwackiej z 22 grudnia 1990 r.*, dostępny w internecie: libr.sejm.gov.pl [dostęp 11.03.2021 r.].

Rozstrzygnij, czy naród chorwacki, w świetle Konstytucji Republiki Chorwackiej, jest narodem obywatelskim w znaczeniu, o którym pisze autor pierwszego tekstu.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Angelika Zanki

Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”

Według ostatniego spisu ludności z 2011 r. w Chorwacji żyje ponad 4 200 000 mieszkańców, a mniejszości narodowe to ok. 320 000 osób, czyli niecałe 5% ogółu populacji. Najliczniejsza grupa to Serbowie (186 000 – ponad 4%), Boszniacy (ok. 31 000 – 0,73%), Włosi (ok. 17 000 – 0,42%), Albańczycy (ok. 17 000 – 0,41%), Romowie (prawie 17 000 – 0,40%), Węgrzy (ok. 14 000 – 0,33%), Słoweńcy (ok. 10 000 – 0,25%), Czesi (ok. 9 000 – 0,22%). W kontekście rozmieszczenia przestrzennego należy zwrócić uwagę na to, że Serbowie zamieszkują przede wszystkim część wschodnią Chorwacji (**wschodnią Sławonię** i Srijem, w mniejszym stopniu obszar **dawnej Serbskiej Krajiny**), Włosi głównie **Istrię**, Czesi **zachodnią Sławonię**, okolice Daruvaru; reszta jest dość rozproszona.

Źródło: Angelika Zanki, *Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”*, dostępny w internecie: [researchgate.net](https://www.researchgate.net) [dostęp 12.03.2021 r.].

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Magdalena Dyras

Re-inkarnacje narodu. Chorwackie narracje tożsamościowe w latach dziewięćdziesiątych XX w.

W stwierdzeniach, jakie pojawiają się już w pierwszych zdaniach popularnego wydania *Historii chorwackiej w zarysie*, wyraźnie nakreślona zostaje granica między „naszym terytorium” a Bałkanami. Dowiadujemy się zatem, że bariera cywilizacyjna, jaka się wytworzyła pomiędzy Chorwatami a sąsiadami, wyrosła przede wszystkim za sprawą religii oraz zaszłości historycznych (z których szczególne znaczenie miały podboje tureckie), stała się granicą między Zachodem a Wschodem, cywilizacją rzymską a bizantyjską, kulturalną Europą i barbarzyńską Azją. Takie usytuowanie stało się zarazem źródłem przekonania o powierzonej Chorwatom misji strażników tej granicy i obrony Europy przed barbarzyńcami, których rolę pełnią prawosławni sąsiedzi, dawne ofiary podboju przez niewiernych.

Źródło: Magdalena Dyras, *Re-inkarnacje narodu. Chorwackie narracje tożsamościowe w latach dziewięćdziesiątych XX w.*, Kraków 2009, s. 18.

Wyjaśnij, w jaki sposób opisana w tekście chorwacka narracja tożsamościowa wpłynęła na stosunek Chorwatów do największej mniejszości narodowej, która żyje w ich kraju.

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj ćwiczenie.

Źródło I

“ **Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r.**

Artykuł 5

1. Strony zobowiązują się wspierać tworzenie warunków koniecznych do utrzymywania i rozwijania przez osoby należące do mniejszości narodowych ich kultury, jak również zachowania zasadniczych elementów ich tożsamości, to jest ich religii, języka, tradycji i dziedzictwa kulturowego.
2. Bez uszczerbku dla środków podejmowanych stosownie do ich generalnej polityki integracyjnej, strony powstrzymają się od działań lub praktyk mających na celu asymilację osób należących do mniejszości narodowych wbrew ich woli i będą chronić te osoby przed jakimkolwiek działaniem mającym na celu taką asymilację.

Źródło: *Konwencja ramowa o ochronie mniejszości narodowych sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r.*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 12.03.2021 r.].

Źródło II

“ **Minorities in Croatia. Report**

Przez całe lata 90. prezydent Tuđman i HDZ systematycznie dyskryminowali swoich oponentów (...). Dotyczyło to Chorwatów

o poglądach liberalnych; ale wszyscy etniczni Serbowie byli traktowani jako oponenty. Czystki, jakie przeprowadzono, mocno uderzyły w służbę cywilną, system prawny i rządy prawa – objęły nawet lekarzy i nauczycieli. (...) Już w 1992 r. Komitet Praw Człowieka wyrażał zaniepokojenie „długotrwałą dyskryminacją i prześladowaniami etnicznych Serbów, żyjących w Chorwacji”. (...)

Rządowe statystyki w lipcu 2000 r. pokazały, że tylko 2,8% pracowników państwowej administracji (wyłączając Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Ministerstwo Obrony) było Serbami, a we wszystkich urzędach zatrudnionych było jedynie dwóch Romów.

Źródło: *Minorities in Croatia. Report*, 2003 r., dostępny w internecie: refworld.org [dostęp 12.03.2021 r.].

Wyjaśnij, czy opisane w raporcie o mniejszościach praktyki władz chorwackich wobec ludności serbskiej były realizacją działań, których zakazuje art. 5.2 Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

((Angelika Zanki

Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”

Ustawa o mniejszościach narodowych jasno określa prawa ich przedstawicieli. Jedna z kontrowersyjnych regulacji mówi o tym, że w tych gminach i miastach, gdzie mniejszość narodowa stanowi przynajmniej 1/3 ogółu mieszkańców, ma ona prawo do używania swojego języka jako języka urzędowego (nazwy ulic i urzędów w języku grupy większościowej i języku mniejszości, dodatkowo przedstawiciele mniejszości mają prawo do kierowania dokumentów do urzędów centralnych w swoim języku). Kolejny przepis budzący wątpliwości dotyczy reprezentacji mniejszości narodowych w urzędach i organach samorządu terytorialnego. Mniejszości, które stanowią od 1,5% do 4% ogółu mieszkańców, mają prawo do jednego przedstawiciela w parlamencie, jeżeli mniejszości liczą poniżej 1,5%, to wspólnie wybierają czterech posłów. W samorządzie, jeśli mniejszość stanowi od 5% do 15% mieszkańców gminy lub miasta, ma prawo do jednego przedstawiciela, jeżeli stanowi powyżej 15% w przypadku gmin i miast oraz powyżej 5% w przypadku żupanii, wtedy ma prawo do proporcjonalnie większej liczby przedstawicieli w organach samorządowych.

Źródło: Angelika Zanki, *Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”*, dostępny w internecie: [researchgate.net](https://www.researchgate.net) [dostęp 12.03.2021 r.].

Wyjaśnij, dlaczego przywołane w tekście regulacje dotyczące praw mniejszości narodowych w Chorwacji zostały określone jako kontrowersyjne.

Dla nauczyciela

Autor: Krzysztof Kowaluk

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – raport

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

Uczeń:

5) pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka w państwach demokratycznych i przygotowuje analizę na ten temat.

Zakres rozszerzony

IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

Uczeń:

6) analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej i w innym wybranym państwie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia europejskie regulacje dotyczące praw mniejszości narodowych;
- wyjaśnia uwarunkowania konfliktów politycznych wokół mniejszości narodowych;

- opisuje przypadek mniejszości narodowych w Chorwacji.

Strategie nauczania:

- lekcja odwrócona;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed zajęciami

1. Uczniowie zapoznają się z materiałem z sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna

1. Uczniowie oglądają film „Historyczne uwarunkowania konfliktu serbsko-chorwackiego” i wykonują znajdujące się pod nim pierwsze polecenie.

2. Nauczyciel przedstawia temat i cele zajęć.

Faza realizacyjna

1. Dwoje uczniów przedstawia przygotowaną przed zajęciami prezentację na temat Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych.
2. Nauczyciel inicjuje krótką dyskusję w formacie burzy mózgów na temat: „Czy Chorwacja przestrzega zasad Konwencji Ramowej?”.
3. Nauczyciel inicjuje dyskusję w formacie burzy mózgów na temat sporów politycznych wokół narodu oraz praw mniejszości narodowych. Zadaje uczniom następujące pytania: Czym jest państwo narodowe? Jaką rolę odgrywa naród w tożsamości zbiorowej współczesnego człowieka? Czy może istnieć państwo różnych narodów? Czy pluralizm

narodowy zagraża spójności społecznej? Jak pogodzić w jednym państwie narody, które stoją na gruncie sprzecznych ze sobą narracji? Co jest ważniejsze: prawa jednostki czy prawa zbiorowości?

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel podsumowuje wcześniejsze dyskusje. Zwraca uwagę na zagadnienie konfliktu wartości, z którymi borykają się współczesne państwa.
2. Uczniowie wykonują ćwiczenia 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia 1–4 z sekcji „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

- Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2012.
- Konstytucja Republiki Chorwackiej z 22 grudnia 1990 r., libr.sejm.gov.pl.
- Angelika Zanki, *Relacja z konferencji „Mniejszości narodowe w Chorwacji – problem (nie)rozwiązany?”*, researchgate.net.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Film może zostać wykorzystany przez uczniów indywidualnie lub podczas zajęć w charakterze podsumowania.